

Arvamuse esitamine alkoholitarvitamise vähendamise 2025-2035 arengusuundade kohta

Lugupeetud Riina Sikkut!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Sotsiaalministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust alkoholitarvitamise vähendamise 2025-2035 arengusuundade kohta. Oleme eelnõuga arengusuundadega tutvunud ning esitame järgnevalt Kaubanduskoja seisukohad:

1. Kaubanduskoda toetab igati alkoholitarvitamise vähendamise 2025-2035 arengusuundades sätestatud strateegilisi eesmärke, milleks on vähendada ühiskonnas alkoholi tarvitamist nii, et 2035. aastal oleks alkoholi kogutarbimine täisealise elaniku kohta alla 8,7 liitri võrreldes 2023. aasta seisuga, mille kohaselt on täisealiste seas kogutarbimine 10,9 liitrit.
2. Kaubanduskoja hinnangul peavad arengusuundade strateegilised eesmärgid ning nende elluviimiseks plaanitavad tegevussuunad olema sellised, mis ka päriselt eesmärki saavutada aitavad, mitte ei tekita lihtsalt bürokraatiat juurde. Näiteks on vaja üle vaadata, kas alkoholi müügipiirangute järelevalve on efektiivne ning kui ei, siis kuidas seda muuta selliselt, et tagada järelevalve efektiivsus ja toimimine. Arengusuundade dokumendi lk-l 5 on öeldud, et „Samas näitavad Tervise Arengu Instituudi poolt korraldatud testostlemise uuringud, et müügipiiranguid suuremas osas ei järgita“. Kui müügipiiranguid suuremas osas ei järgita, siis tähendab see seda, et hetkel ei toimi ka müügipiirangute järelevalve efektiivselt ega suudeta tuvastada rikkumisi.

Seega oleme seisukohal, et vajalik on hinnata Eesti kontekstis, millised hetkel alkoholitarvitamist vähendavad meetmed toimivad ning millised mitte, ning selle põhjal teha järeldused, millised oleksid parimad meetmed, et alkoholi tarvitamist vähendada. Kuigi arengusuundade dokumendi lk 2 kohaselt on WHO hinnanud Eesti alkoholipoliitikas aastatel 2012-2022 rakendatud meetmete mõju ning andnud soovitusel täiendavate meetmete rakendamiseks ning ka OECD on andnud 2024. aasta majandusraporti soovitusel, siis tuleks analüüsida seda, millised olemasolevad meetmed võivad olla puudulikud. Oluline on, et ei kehtestata koguaeg uusi meetmeid ja piiranguid, vaid ka analüüsitakse

olemasolevaid ning vajadusel loobutakse ka mõne olemasoleva meetme kasutamisest, kui need ei ole tõhusad.

3. Kaubanduskoja hinnangul on oluline, et alkoholi tarvitamise vähendamise 2025-2035 arengusuunad käsitleksid alkoholi tarvitamise põhjuseid. Hetkel näevad arengusuunad ette erinevaid strateegilisi eesmärke ja tegevussuundasid, mis sisaldavad peamiselt käskke, keelde ja piiranguid. Samal ajal ei sisalda dokument analüüsi selle kohta, millised on Eesti alkoholi tarvitamise põhjused. Alkoholi tarvitamise juurpõhjuste väljaselgitamine annab võimaluse keskenduda tegevustele, mis aitaksid tõhusalt ennetada alkoholi liigtarvitamist ja sellega kaasnevaid kahjusid ning luua erinevaid meetmeid, mis mõjuvad probleemsetele sihtgruppidele efektiivselt, mitte ei proovi mõjutada kõiki inimesi sarnaste piirangutega. Arvestades seda, et alkoholiaktsiis on Eestis võrreldes teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega niigi kõrge (näiteks on Tax Foundation Europe andmete põhjal 2024. aastal Eesti õlleaktsiis Euroopa Liidus suuruselt neljas¹), siis ei saa alkoholi tarbimise liigprobleem olla põhjustatud odavast hinnast või lihtsast kättesaadavusest. Lisaks kinnitab alkoholiprobleemi juurpõhjuse väljaselgitamise vajadust fakt, et aktsiisimäärad on 2024. aastal keskmiselt 75% kõrgemad kui kümme aastat tagasi, aga eestlaste keskmine tarbimine on identne – 2014 aastal 11,09 ja 2023. aastal 10,9 l täiskasvanud (15+) elaniku kohta. Seega on probleem ikkagi kuskil mujal, mis tuleb tuvastada, et edukalt alkoholitarbimist vähendada.
4. Arengusuundade dokumendi lk-l 9 on kirjas eesmärk siduda aktsiisimäärad inflatsiooni määraga. Kaubanduskoda ei toeta dokumendis välja toodud lahendust siduda alkoholiaktsiis automaatselt inflatsiooniga. Oleme seisukohal, et alkoholi aktsiisimäärade sidumine automaatselt inflatsiooniga muudab alkoholihindade prognoositavuse keeruliseks, mis omakorda võib soodustada piirikaubanduse tekkimist ning avaldab laiemat mõju ettevõtete konkurentsivõimele. Aktsiisitõus mõjutab negatiivselt sektori investeringuid ja pikaajalist konkurentsivõimet, mis omakorda mõjub negatiivselt ka ekspordivõimekusele. Lisaks negatiivsele mõjule sektori konkurentsivõimele, mõjutab aktsiisitõus negatiivselt ka Eesti majandust laiemalt läbi turismi vähenemise ja piirikaubanduse, mis viib raha Eestist välja. Kaubanduskoja hinnangul tuleb alkoholi aktsiisi aeg-ajalt korrigeerida, kuid seda ei tohi siduda automaatselt inflatsiooniga. Alkoholiaktsiiside korrigeerimise käigus tuleb võtta arvesse kõiki mõjutavaid tegureid, nagu inflatsiooni, naaberriikide (eelkõige Läti ja Soome) aktsiisipoliitikat, salaturu osakaalu ning muid olulisi alkoholi mõjutavaid tegureid.
5. Koostatud arengusuundade dokument ei vasta mitmele Valitsusliidu uuendatud tegevusprogrammis aastateks 2024–2027 sätestatud eesmärgile. Tegevusprogrammi lk-l 5 on kirjas, et “*Vähendame reguleerimist ja kehtestame reegli, et iga uue ettevõtetele halduskoormust toova nõude kehtestamiseks on*

¹ <https://taxfoundation.org/data/all/eu/beer-taxes-europe/>

vaja üks olemasolevatest nõuetest kehtetuks tunnistada". Arengusuunad on hetkel vastuolus kehtiva koalitsioonileppe eesmärgiga vähendada bürokraatiat, kuna dokumendi kohaselt tekib halduskoormust juurde. Näiteks arengusuundade dokumendi lk-l 11 on kirjas, et strateegilise eesmärgi nr 2 täitmise üheks lahenduseks on vähendada müügikohtade arvu ja tihedust läbi tasulise ja tähtajalise müügilubade süsteemi. Samas on müügilubade kehtestamise nõue otseselt bürokraatiat juurde tekitav meede ning samuti ei vasta müügilubade kehtestamine ka teisele koalitsioonileppes olevale punktile, mille kohaselt „*asjaajamise kiirendamiseks vähendame tegevuslubade arvu ning lihtsustame lubade ja registreeringute väljastamist*” (tegevusprogrammi lk 4). Kokkuvõtvalt jääb arusaamatuks, kuidas kavandatakse vähendada ettevõtetele kohalduvat halduskoormust, riigi kulusid olemasolevate ja uute seatavate regulatsioonide järelevalvele eelarvedefitsiidi tingimustes ning millistest kehtivatest regulatsioonidest on kavas loobuda. Oluline on siinkohal ka välja tuua, et regulatiivse koormuse vähendamine on ka äsja ametisse asunud Euroopa Komisjoni üks prioriteete Euroopa strateegilise konkurentsivõime kasvatamisel. Kaubanduskoja hinnangul on väga oluline bürokraatia vähendamine ning sellest tuleb lähtuda ka arengusuundade dokumendi koostamisel ja meetmete valimisel.

6. Varasemalt on Vabariigi Valitsus kiitnud 29. aprillil 2021 heaks hetkel kehtiva Rahvastiku tervise arengukava 2020–2030, mis oli mõeldud seadma visiooni ja eesmärgid, mille suunas liigutakse järgmise kümnendi jooksul ehk aastaks 2030. Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud rahvastiku tervise arengukava lk 4 kohaselt on viis peamist mittenakkushaiguste riskitegurit järgmised: tasakaalustamata toitumine, tubaka tarbimine, õhusaaste, alkoholi liigtarbimine ja ebapiisav füüsiline aktiivsus. Soovime rõhutada, et kuna ka riigile olulise tähtsusega arengukava toob välja ühe suurima probleemina just alkoholi liigtarbimise, siis peaksid ka alkoholipoliitika arengusuundades olevad meetmed olema suunatud peamiselt neile, kellel on probleeme alkoholi liigtarbimisega, sest just need on inimesed, kelle alkoholitarbimist on vaja muuta. Seega on vaja töötada välja efektiivsed meetmed, mis sobiksid just liigtarvitajatele. Näiteks on võimalus kasutada kaasaegse tehnoloogia ja riigi andmekogude poolt loodud võimalusi sihistatud ja liigtarbijale suunatud alkoholipoliitika ellu viimisel ning vältida tarbetuid ning ühiskondlikult kulukaid regulatsioone ja meetmeid, millest vabanev ressurss oleks võimalik riigil suunata riskikäitumise ennetuseks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ene Rammo

Finantsdirektor peadirektori ülesannetes

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

Ireen Tarto ireen.tarto@koda.ee